

SẢN XUẤT LÚA TÁI SINH Ở QUẢNG BÌNH

NGÔ ĐÌNH HÒA

Sở Khoa học và Công nghệ Quảng Bình

Lúa tái sinh (còn gọi là lúa chết, lúa con) là danh từ dùng để chỉ loại lúa nhánh phát triển từ gốc rạ của vụ Đông Xuân. Sau khi được chăm bón, những mảnh lúa này có thể cho thu hoạch trong vụ Hè Thu với sản lượng nhất định. Sản xuất lúa tái sinh có thể rút ngắn được thời vụ, tiết kiệm được nhiều khâu đầu tư sản xuất như công cày bừa, gieo cấy, làm cỏ, chi phí giống, phân bón, thuốc bảo vệ thực vật...

Được Sở Khoa học và Công nghệ Quảng Bình nghiên cứu và ứng dụng vào sản xuất từ những năm 90 của thế kỷ trước trên vùng ruộng trũng của huyện Lệ Thủy, phương thức canh tác lúa tái sinh đang từng bước được nông dân Quảng Bình đúc rút kinh nghiệm và phát triển rộng rãi trên các vùng trồng lúa trong tỉnh.

Theo quy trình nghiên cứu, khi thu hoạch lúa Đông Xuân, gốc rạ được để lại cao khoảng 20 - 40cm và tiếp tục bón cho mỗi sào Trung Bộ (497m²) 6 - 7kg đạm urea thúc cho gốc rạ phát triển và tiếp tục đẻ nhánh, sau đó khoảng 13 - 15 ngày, mỗi sào lại được bón thêm 3kg phân kaliclorua giúp cho việc phát triển hạt sau này. Khoảng 50 ngày sau khi gặt vụ Đông Xuân thì đã có thể thu hoạch vụ lúa tái sinh với năng suất 26 - 30 tạ/ha. Hơn 10 năm qua, ở huyện Lệ

Thủy, diện tích lúa tái sinh ngày càng được mở rộng do hiệu quả kinh tế của phương thức canh tác này mang lại. Đến những năm gần đây, chỉ riêng huyện Lệ Thủy hàng năm diện tích lúa tái sinh đã xấp xỉ 6.500 ha/vụ.

Nói về sản xuất 2 vụ lúa chính ở Quảng Bình, thời vụ là khâu kỹ thuật rất khắt khe quyết định kết quả sản xuất.

- Đối với sản xuất lúa Đông Xuân, tùy theo thời gian sinh trưởng của các giống để bố trí thời điểm xuống giống sao cho lúa trổ tập trung trong khoảng từ ngày 15 đến 25 tháng 4 (sau tiết thanh minh đến trước tiết cốc vũ). Nếu trổ muộn có thể gặp thời điểm gió tây nam (gió Lào) sớm, nếu trổ sớm thường gặp phải gió mùa đông bắc muộn (rét nàng Bân); các trường hợp này đều ảnh hưởng đến quá trình thụ phấn của hoa lúa và gây lép hạt với tỉ lệ rất cao.

Thu hoạch lúa tái sinh ở Lệ Thủy
Ảnh: T.L

- Đối với vụ lúa Hè Thu, phải bố trí thời vụ sao cho kịp thu hoạch xong trước ngày 10 tháng 9 là thời điểm lũ lụt kéo dài 2 - 3 tháng liên tục.

Do tính chất thời vụ chặt chẽ như trên nên vụ Hè Thu ở Quảng Bình chỉ có thể gieo trồng được những giống lúa có thời gian sinh trưởng trên dưới 110 ngày. Đặc biệt đối với những vùng thấp trũng, có những năm lũ sớm, vụ Hè Thu thường bị mất mùa nặng do không thu hoạch kịp khi lũ về.

Khi áp dụng phương thức canh tác lúa tái sinh, vụ Hè Thu thay vì kéo dài hơn 3 tháng và phải thu hoạch xong trong thượng tuần tháng 9 thì nay có thể thu hoạch xong trong tháng 7, rất sớm trước khi lũ xảy ra. Trong vụ Đông Xuân năm nay (2010 - 2011), do thời tiết đầu vụ khó khăn phải gieo lại 1 đến 2 lần, thu hoạch muộn trên dưới 1 tháng nên hầu hết các vùng lúa thấp trũng nhiều nơi ở Quảng Bình phải áp dụng phương thức canh tác lúa tái sinh để chạy lũ cho vụ Hè Thu.

Qua nhiều vụ sản xuất, nông dân một số hợp tác xã vùng giữa huyện Lệ Thủy (An Thủy, Phong Thủy, Lộc Thủy, Xuân Thủy, Liên Thủy...) đã từng bước cải tiến quy trình chăm sóc lúa tái sinh để có thể đạt năng suất ngày càng cao hơn. Anh Võ Văn Khinh, chủ nhiệm Hợp tác xã Thượng Phong, xã Phong Thủy cho biết: Hiện

nay bà con nông dân trong hợp tác xã có kinh nghiệm tăng lượng phân đạm bón cho lúa tái sinh từ 7 kg/sào lên 12 kg/sào và đã đạt năng suất lúa tái sinh lên 200 kg/sào thay vì chỉ đạt 120 - 130 kg/sào như trước đây. Cách bón phân cho lúa tái sinh ở đây là trước khi gặt khoảng 5 - 7 ngày, người ta đem bón cho lúa 6 kg urea/sào, lúc này cần có nước xấp xỉ trong ruộng để hòa tan phân đạm, sau đó vài ngày tháo cạn nước để thuận lợi cho việc thu hoạch. Ngay sau gặt tiếp tục cho nước vào ruộng, bón thêm 6kg urea còn lại và 15 ngày sau bón tiếp 3 kg kaliclorua.

Với cách làm này, mấy vụ lúa tái sinh vừa qua, nhiều hộ nông dân ở đây đã đạt năng suất trên dưới 40 tạ/ha. So với lúa gieo cấy cùng vụ Hè Thu thì năng suất lúa tái sinh thấp hơn khoảng 15 - 16 tạ/ha. Tuy nhiên, nếu hoạch toán kinh tế thì làm lúa tái sinh tỉ lệ lãi trên đồng vốn đầu tư cao hơn nhiều, đồng thời thu hoạch vào thời điểm thời tiết thuận lợi cho việc phơi khô, quạt sạch đảm bảo chất lượng thóc lại không phải lo gặt chạy lũ như đối với lúa gieo cấy.

Sản xuất lúa tái sinh cần chú ý một số khâu kỹ thuật để có thể cho năng suất cao nhất:

- Chọn các giống có năng suất chất lượng cao, khi hạt chín nhưng bộ lá còn khá xanh để làm gốc lúa tái sinh.

Bảng so sánh các khoản đầu tư theo 2 phương thức canh tác

Phương thức canh tác	Lúa gieo Vụ Hè Thu	Lúa tái sinh (từ gốc rạ lúa vụ Đông Xuân)
Các khoản đầu tư		
Cày bừa, làm đất	Có	Không
Giống	Có	Không
Các loại phân bón	Có	Chỉ bằng trên dưới 43% lúa gieo
Gieo cấy	Có	Không
Làm cỏ	Có	Không
Chăm sóc	Có	Không đáng kể
Công và vật tư bảo vệ thực vật	Có	Hầu như không

(Xem tiếp trang 14)

SẢN XUẤT LÚA TÁI SINH

(Tiếp theo trang 11)

- Nên gặt sớm hơn 3 - 5 ngày so với ruộng không làm lúa tái sinh, lúc này bộ lá lúa chưa ngả vàng hoàn toàn, thân cây còn xanh sẽ có sức hấp thu phân bón tốt hơn, kích thích gốc rễ đẻ nhánh nhiều hơn.

- Khi gặt lúa Đông Xuân, cố gắng không dẫm đạp làm đổ vỡ ống rạ.

- Tiếp tục tưới nước đầy đủ cho đến khi lúa chắc hạt.

- Nếu có hiện tượng bệnh hại thì tổ chức phun thuốc phòng trừ.

- Trường hợp ruộng thiếu nước không bón được đạm vào đất thì có thể phun lên lá.

Chúng tôi đưa ra bảng so sánh các khoản

đầu tư theo 2 phương thức canh tác để có thể thấy được khái quát lợi ích của việc sản xuất lúa tái sinh.

Việc sản xuất lúa tái sinh mặc dù tạo ra sản lượng lương thực cho xã hội thấp hơn sản xuất truyền thống nhưng xét về tỷ suất lợi nhuận thì cao hơn nhiều, đồng thời nông dân tiết kiệm được chi phí vật tư cũng như công lao động để có thể đầu tư sang các lĩnh vực sản xuất khác và có thể tăng thêm thu nhập cho mỗi hộ gia đình.

Đây là sự thay đổi phương thức canh tác lúa vụ Hè Thu vừa có hiệu quả kinh tế cao, vừa thích hợp đối với những vùng thấp trũng thường phải vật lộn với bão lũ cuối vụ ở Quảng Bình.

N.Đ.H